

Gemeenten slaan alarm over verziekte bestuurscultuur

Gemeenten uit het hele land slaan alarm over een verziekte bestuurscultuur rond de herindeling van gemeenten. Ze trekken aan de bel bij de regering en waarschuwen andere gemeentebestuurders die te maken hebben of kunnen krijgen met de in hun ogen doorgeslagen en weinig transparante werkwijze van vooral de provincies op dit dossier.

Wethouders en raadsleden uit Landgraaf, Cromstrijen, Korendijk, Binnenmaas en Haren hebben in een onderlinge bijeenkomst vastgesteld dat zij allemaal te maken hebben met dezelfde soort willekeur en misleiding door respectievelijk de provincies Limburg, Zuid-Holland en Groningen.

De betrokken gemeenten stellen vast dat provincies steeds vaker ongevraagd de touwtjes in handen nemen om fusies tussen gemeenten af te dwingen. Ze wijzen op hun eigen onaangename ervaringen met de drie provincies. Die drie zetten met een herkenbaar identieke aanpak en doorzettingsmacht gemeentebesturen en burgers buiten spel. Ook in andere provincies zijn signalen dat deze aanpak wordt gevolgd.

Door het optreden van hun provincies zijn alle vijf gemeenten betrokken in wettelijke procedures om tegen de zin van de gemeenteraad en de burgers in te worden samengevoegd met buurgemeenten. Wettelijk en volgens het geldende beleidskader gaan gemeenten echter zelf over hun toekomst: initiatieven voor herindeling en grenscorrecties horen van onderaf te komen, dat wil zeggen van gemeenten en niet van provincies. Gedwongen fusies zijn alleen mogelijk als gemeenten financieel in problemen zijn geraakt, wat bij geen van de vijf het geval is, of als gemeentelijke taken worden verwaarloosd of er serieuze risico's zijn dat de dienstverlening aan de burgers op termijn in gevaar komt.

Waar de provincies de regie pakken bepalen ze zelf de spelregels, versnellen ze procedures, misleiden ze gemeentebesturen en hun burgers met valse beloftes over hun eigen vrije keuze, negeren ze besluiten van gemeenteraden en laten ze de mening van de bevolking links liggen. De vijf gemeenten zijn hiermee allemaal geconfronteerd in de afgelopen periode. Onderdeel van de provinciale doorzettingsmacht is het herhaaldelijk benadrukken van gesuggereerd gebrek aan financiële draagkracht of bestuurskracht. Ondanks dat gemeenten met harde cijfers en feitelijk organisatievermogen aantonen dat de provincies er naast zitten en foutieve informatie geven, gaat deze uiteindelijk als waarheid naar de minister van Binnenlandse Zaken, en leeft de misleiding verder in wetsvoorstellen voor herindeling richting de Raad van State en Tweede en Eerste Kamer.

De heersende praktijk verzielt de bestuurscultuur. De grote vraag is: waarom gebeurt dit, en wie laten het gebeuren? De eventueel aanwezige echte reden waarom provincies gemeenten in hoog tempo willen samenvoegen, kennen de gemeenten niet. Evenmin is duidelijk of er steun voor is van de Haagse overheid. De vijf gemeenten zien wel de effecten van blinde opschalingsdrift: gemeenteraad, burgers, ondernemers en regio's krijgen de kans niet of niet meer om hun eigen bestuur en samenwerkingen te organiseren. De legitimiteit van de gemeenteraden wordt bedreigd door het optreden van provincies. Kiezers verliezen zo nog meer het vertrouwen in de politiek of zelfs in de (lokale) democratie.